

KOMISIJA EVROPSKIH SKUPNOSTI

Bruselj, 23.10.2006
COM(2006)614 konč.

SPOROČILO KOMISIJE

Izobraževanje odraslih: Za učenje ni nikoli prepozno

SPOROČILO KOMISIJE

Izobraževanje odraslih: Za učenje ni nikoli prepozno

1. Uvod

Sporočilo Komisije iz leta 2001 *Uresničevanje evropskega prostora vseživljenjskega učenja* in resolucija Sveta o vseživljenjskem učenju iz leta 2002 sta poudarila pomen vseživljenjskega učenja za konkurenčnost in zaposljivost kot tudi za socialno vključenost, aktivno državljanstvo in osebni razvoj. Izobraževanje odraslih je bistveni del vseživljenjskega učenja.

Izobraževanje odraslih je različno opredeljeno, za namen tega sporočila je opredeljeno kot *vse oblike učenja, ki se ga starejši poslužujejo po zaključenem osnovnem izobraževanju in usposabljanju*, ne glede na to, do kod ta proces seže (npr. vključno z visokošolskim in univerzitetnim izobraževanjem).

Izobraževanje in usposabljanje sta ključna dejavnika za uresničevanje ciljev lizbonske strategije zviševanja gospodarske rasti, konkurenčnosti in socialne vključenosti. Vloga izobraževanja odraslih je v tem okviru, poleg njenega prispevka k osebni razvoju in izpolnitvi, čedalje bolj priznana v nacionalnih programih reform držav članic. Vendar pa je njihovo izvajanje z nekaterimi izjemami še vedno šibko¹. Večina sistemov izobraževanja in usposabljanja je še vedno v večji meri usmerjenih v izobraževanje in usposabljanje mladih, počasi pa je napredek pri spreminjanju sistemov, ki bi odseval potrebe po učenju skozi vso življenjsko obdobje. Če bi želeli doseči stopnjo udeležnosti, o kateri so se države članice dogovorile v okviru programa „Izobraževanje in usposabljanje 2010“², bi morale v vseživljenjskem učenju sodelovati nadaljnjih 4 milijonov odraslih. Nedavna raziskava³ potrjuje pomen vlaganja v izobraževanje odraslih. Javne in zasebne koristi zajemajo večjo zaposljivost, povečano produktivnost in bolj kakovostno zaposlitev, zmanjšanje odhodkov na področjih, kot so dajatve za brezposelnost, socialno pomoč in pokojnine za predčasno upokožitev, ter tudi večji družbeni izkupiček v smislu izboljšane državljanske udeležbe, boljšega zdravja, manjše razširjenosti kriminala in boljšega posameznikovega počutja in izpolnitve. Raziskave s področja starejših odraslih ponazarjajo, da so tisti, ki se vključujejo v izobraževanje, bolj zdravi, kar posledično zmanjša stroške zdravstva⁴.

To sporočilo poudarja bistveni prispevek izobraževanja odraslih, s pridobivanjem ključnih sposobnosti vseh, k zaposljivosti in mobilnosti na sodobnem trgu dela ter k socialni vključenosti. Temelji na izkušnjah, pridobljenih z dialogom z državami članicami v okviru programa „Izobraževanje in usposabljanje 2010“ ter iz obstoječih programov izobraževanja in

¹ „Posodobitev izobraževanja in usposabljanja: bistven prispevek k blaginji in socialni koheziji v Evropi – Skupno vmesno poročilo Sveta in Komisije iz leta 2006 o napredku v okviru delovnega programa „Izobraževanje in usposabljanje 2010““, http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/oj/2006/c_079/c_07920060401en00010019.pdf

² http://ec.europa.eu/education/policies/2010/objectives_en.html#measuring

³ Spodbujanje izobraževanja odraslih, OECD (2005).

⁴ Tom Schuller, John Preston, Cathie Hammond, Angela Brassett-Grundy in John Bynner, *Koristi izobraževanja*, Univerza v Londonu, 2004.

usposabljanja EU, zlasti ukrepa „Grundtvig“ v okviru programa Socrates⁵. Odraža pa tudi pristop, opredeljen v sporočilu o učinkovitosti in pravičnosti⁶, namreč da so možne reforme, ki sistemom izobraževanja in usposabljanja pomagajo do večje učinkovitosti in pravičnosti. Opozarja, da lahko strukturni skladi in še posebej Evropski socialni sklad (ESS) podpirajo razvoj infrastruktur in strategij. Poudarja pomen nekaterih posebnih vprašanj: vidik enakosti spolov, zlasti glede zbiranja podatkov, razlik v dostopu do vseživljenjskega učenja in v prednostnih oblikah izobraževanja.

Določa nujne poudarke politike za izvajanje prihodnjega programa „Grundtvig“, ki bo sooblikoval del celotnega programa za vseživljenjsko učenje 2007–2013. Končno spodbuja razmislek o izobraževanju odraslih, ki bi vključeval države članice in ustrezne interesne skupine, kar bi privedlo do oblikovanja akcijskega načrta za leto 2007.

2. Izzivi, s katerimi se je treba soočiti

Izobraževanje odraslih ni bilo vedno ustrezno priznано v smislu prepoznavnosti, prednostne obravnave politike in sredstev, navkljub političnim poudarkom vseživljenjskega učenja v zadnjih letih. Ta razpetost med politično razpravo in realnostjo pa je še bolj očitna, če se jo postavi ob bok največjim izzivom Unije.

Konkurenčnost

Ključni gospodarski izziv Evrope je, kot ga določa lizbonska strategija, povečati svojo gospodarsko rast in zaposlovanje s sočasnim ohranjanjem socialne kohezije. Hiter razvoj v drugih regijah sveta kaže, da je inovativno, dodatno in kakovostno izobraževanje in usposabljanje ključen dejavnik gospodarske konkurenčnosti. Splošna raven sposobnosti se mora zvišati, da lahko zadovolji potrebe trga dela in državljanom omogoči, da se znajdejo v današnji družbi. Vendar pa je v Evropi okrog 72 milijonov nizko usposobljenih delavcev⁷, kar je tretjina delovne sile, medtem ko ocene kažejo, da bo za nizko usposobljene do leta 2010 samo 15 % novo ustvarjenih delovnih mest, 50 % novih delovnih mest pa bo zahtevalo terciarne kvalifikacije⁸. Poleg tega pomemben delež evropskega prebivalstva še vedno ni sposobno v vsakdanjih opravilih razumeti in uporabljati objavljenih informacij. Zagotavljanje pridobivanja ključnih sposobnosti za vse državljane še naprej ostaja izziv za vse države članice⁹. Raziskava kaže, da enakomerna porazdelitev usposobljenosti med vse prebivalstvo močneje vpliva na splošno gospodarsko storilnost¹⁰.

⁵ Poročilo Komisije „Vmesno ocenjevalno poročilo doseženih rezultatov in o kakovostnih in količinskih vidikih izvajanja druge faze akcijskega programa Skupnosti na področju izobraževanja „Socrates“, COM(2004) 153 konč., 8.3.2004.

⁶ Sporočilo Komisije „Učinkovitost in pravičnost v evropskih sistemih izobraževanja in usposabljanja“, COM (2006) 481 konč., 8.9.2006.

⁷ Raziskava o delovni sili v EU, 2004, Eurostat.

⁸ *Poklicno izobraževanje in usposabljanje – ključ do prihodnosti*, Sinteza maastrichtske študije Cedefopa, Luxembourg 2004.

⁹ Predlog Komisije priporočila Evropskega parlamenta in Sveta o ključnih sposobnostih za vseživljenjsko učenje, COM(2005) 548 konč. 10.11.2005.

¹⁰ Coulombe, S., J.F. Tremblay and S. Marchand, International Adult Literacy Survey, Literacy Scores, Human Capital and Growth across Fourteen OECD Countries, Statistics Canada, Ottawa, 2004.

Demografske spremembe

Evropa se sooča z demografskimi spremembami, kakršnih še nismo doživeli in ki bodo pomembno vplivale na družbo in gospodarstvo – in posledično na možnosti in potrebe izobraževanja in usposabljanja. Prebivalstvo Evrope se stara: čez 30 let bo število mlajših Evropejcev (do 24 let) padlo za 15 %. Eden od treh Evropejcev bo star več kot 60 let in približno eden od desetih bo presegel 80¹¹ let. Ta razvoj predstavlja resne izzive evropskemu socialnemu modelu. Zmanjšan dotok mladih na trg dela in dejstvo, da je samo eden od treh v starosti med 55 in 64 let v plačani zaposlitvi, kažeta na očitno potrebo, da se izkoristi vse možnosti izobraževanja odraslih s ciljem povečati delež zaposlenosti mladih in podaljšati zaposlenost starejših. To pomeni zlasti obravnavati vprašanje zgodnjega opuščanja šolanja (6 milijonov v letu 2005¹²) in se hkrati usmeriti v izboljšanje usposobljenosti in prilagodljivosti nizko usposobljenih, starih več kot 40 let, in jih spodbuditi, da si pridobijo vsaj eno stopnjo kvalifikacije.

Izobraževanje odraslih lahko pomaga zagotoviti, da bo priseljevanje, ki lahko delno uravnoteži staranje prebivalstva in v nekaterih sektorjih nadomesti pomanjkanje usposobljenih delavcev in delovne sile, koristilo tako priseljencem kot državi gostiteljici. Večina novih priseljencev, celo visoko usposobljenih ljudi, ima največje potrebe po znanju jezika in kulturnega razumevanja. Poleg tega lahko njihovo znanje na trgu dela ostane premalo izkoriščeno, saj so njihove sposobnosti pogosto podcenjene in premalo priznane. Status priseljencev na trgu dela, vključno z visoko usposobljenimi, je ponavadi slabši od položaja državljanov držav članic EU. To ne velja zgolj za nove priseljence, ampak tudi drugo in tretjo generacijo priseljencev in še posebej priseljenk.

Socialna vključenost

Nedavna poročila potrjujejo, da sta revščina in socialna izključenost še vedno resna izziva za vse države članice¹³. Različne okoliščine ali pogoji, kot so nizka raven dodatnega izobraževanja, brezposelnost, socialna izključenost na podeželju in manjše življenjske možnosti na mnogih področjih, so razlog za to, da je veliko število ljudi na obrobju, da ne koristijo družbenih ugodnosti in niso dejavni državljani. Nove oblike nepismenosti, kot so nedostop do IKT in neuporaba IKT v poklicnem in vsakdanjem življenju, slabšajo to izključenost: odrasli, ki niso računalniško pismeni, so prikrajšani za bistvene informacije in priložnosti, ki so čedalje bolj dostopni samo v digitalni obliki¹⁴. Izobraževanje starejših je ključnega pomena pri odzivanju na socialno izključenost.

¹¹ Vir: Demografska napoved Eurostata, izhodiščno leto 2004, Scenarij demografskih gibanj, izhodiščna različica; Zelena knjiga „Odziv na demografske spremembe: nova solidarnost med generacijami“, Sporočilo Komisije, COM (2005) 94 konč., 16.3.2005.

¹² Delovni dokument osebja Komisije „Napredek na poti do lizbonskih ciljev na področju izobraževanja in usposabljanja – Poročilo, pripravljeno na podlagi pokazateljev in meril – Poročilo 2006“, SEC (2006) 639, 16.5.2006, str. 40.

¹³ „Skupno poročilo o socialni zaščiti in socialni vključenosti za leto 2006“, http://ec.europa.eu/employment_social/social_inclusion/docs/2006/cs2006_7294_en.pdf

¹⁴ Leta 2005 v Evropi 37 % ljudi, starih od 16 do 74 let, ni imelo osnovnega računalniškega znanja, ta delež z leti narašča (65 % ljudi, starih od 55 do 74 let). Vir: Eurostat, Statistics in focus, izdaja 17/2006

3. Izvajanje agende o izobraževanju odraslih

Višanje splošne ravni usposobljenosti odraslega prebivalstva s ponudbo več in boljših možnosti izobraževanja v odraslem življenjskem obdobju je pomembno tako zaradi učinkovitosti kot zaradi pravičnosti glede na zgoraj opredeljene izzive¹⁵. Izobraževanje odraslih pripomore k večji učinkovitosti pri njihovem delu, jih bolje informira in jih spodbudi k aktivnejšemu državljanstvu. Prispeva pa tudi k njihovi osebni blaginji.

Eden od glavnih izzivov za snovalce politik na tem področju je optimalno uporabiti različne ponudnike in okvire izobraževanja, ki so značilni za sisteme izobraževanja odraslih. Mnogi akterji imajo interes pri oblikovanju in izvajanju politike, vključno z ministrstvi, socialnimi partnerji, javnimi ponudniki, cerkvami, NVO ter regionalnimi in lokalnimi organi. Politiche odločitve se sprejemajo na državni, regionalni ali lokalni ravni in včasih skupaj na različnih ravneh, mnoge države izkazujejo visoko stopnjo decentralizacije¹⁶. Boljše usklajevanje in partnerstvo sta v tem okviru bistvena za izboljšanje skladnosti, preprečevanje podvajanja in prispevek k učinkovitejši porabi omejenih sredstev. Z usklajevanjem je možno določati prednostne naloge, razvijati dosledne politike, ki jih spremljajo zakonodajne reforme, in zagotavljati izvajanje. To pa prispeva tudi k zagotavljanju jasnejših informacij in smernic za potencialne učence.

Države članice so v svoje nacionalne programe reform vključile načrte in politike za okrepitev vseživljenjskega učenja. Potreben pa je prestop od načrtovanja k izvajanju. Uporaba evropskih strukturnih skladov, zlasti Evropskega socialnega sklada, za izboljšanje tako infrastrukture kot ponudbe izobraževanja odraslih lahko podpre to izvajanje. Mnogo je primerov dobrih projektov, razvitih v državah članicah s podporo EU, ki bi jih lahko posnemali drugi¹⁷.

Države članice si ne morejo več privoščiti, da bi bile brez učinkovitega sistema za izobraževanje odraslih, ki so del njihovih strategij za vseživljenjsko učenje, ki udeležencem zagotavljajo večji dostop na trg dela, boljše vključevanje v družbo in jih pripravljajo na aktivno staranje v prihodnosti. Zagotoviti morajo sisteme, s katerimi bodo lahko opredelile prednostne naloge in nadzorovale njihovo izvajanje.

Glavna sporočila

Predstavljenih je pet glavnih sporočil za interesne skupine izobraževanja starejših.

1. Odprava ovir za sodelovanje

Sodelovanje odraslih v procesu izobraževanja in usposabljanja ostaja omejeno (glej Prilogo). V primerjavi s ciljno stopnjo 12,5 % sodelovanja v procesu izobraževanja odraslih do leta 2010 je bila povprečna stopnja leta 2005 10,8 %. Ne glede na velika odstopanja od tega

¹⁵ Sporočilo Komisije „Učinkovitost in pravičnost v evropskih sistemih izobraževanja in usposabljanja“, odstavek 25.

¹⁶ Decentralizacija je v različnih oblikah in stopnjah razvidna v večini držav: Avstrija, Belgija, Bolgarija, Danska, Finska, Nemčija, Nizozemska, Poljska, Portugalska, Španija, Švedska, Romunija, Združeno kraljestvo (Vir: OECD 2005; Eurydice 2006).

¹⁷ ESF060603-ESF Podpora ESS za izobraževanje in usposabljanje, strokovna podlaga.

povprečja, v razponu od 1,1 % do 34,7 %¹⁸, so si države članice med seboj izredno podobne po *strukturi* izobraževanja odraslih, tj. v vseh državah pri izobraževanju odraslih najbolj redko sodelujejo tisti z najnižjo izobrazbo, starejši ljudje, ljudje iz podeželja in invalidi. Ovire za sodelovanje posameznikov so lahko povezane s politiko; informativne narave (stopnja dostopa do dobrih in pravočasnih informacij), povezane s ponudniki (vpisni pogoji, stroški, stopnja podpore izobraževanju, narava rezultatov izobraževanja itn.), povezane z razmerami (izobraževanju dodana kulturna vrednost, meje, do katerih življenjska situacija ali družinsko in družbeno okolje odraslega podpira izobraževanje) in osebne (samospoštovanje in samozavest učečega se odraslega, ki sta pogosto povezana z neuspehi prejšnjih izobraževalnih izkušenj). Najresnejše ovire pogosto izhajajo iz razlogov, povezanih s povpraševanjem: pomanjkanje časa, iz službenih ali družinskih razlogov, pomanjkanje ozaveščenosti in motivacije, saj se izobraževanje ne ceni ali ni dovolj nagrajeno in zato njegove koristi niso zaznavne, pomanjkanje informacij o ponudbi in pomanjkanje finančnih sredstev¹⁹.

Izziv za države članice je dvojni: povečati celoten obseg sodelovanja v procesu izobraževanja odraslih in poskrbeti za uravnoteženo udeležbo pri izobraževanju, in sicer tako, da se tiste, za katere je najmanj verjetno, da bi sodelovali, motivira, spodbuja in podpre na vse možne načine, formalne, neformalne in priložnostne²⁰. Da bi dosegli tiste, ki so jim sistemi izobraževanja in usposabljanja v preteklosti najslabše služili, je treba vzpodbuditi ciljno javno vlaganje.

Spodbujanje posameznikov za sodelovanje v procesu izobraževanja se mora povečati z boljšo kakovostjo informacij in izkoriščanjem prostorov v izobraževalne namene, npr. občinski centri, športni klubi, kulturne institucije in tudi institucije dodatnega izobraževanja in usposabljanja.

Sporočilo 1

Odločilnega pomena je povečati sodelovanje v procesu izobraževanja odraslih in ga enakomerneje razporediti. Vse interesne skupine imajo pri tem svojo vlogo, javni organi pa morajo prevzeti vodilno vlogo pri odstranjevanju ovir in spodbujanju povpraševanja, posebno pozornost je treba nameniti zlasti nizko usposobljenim. Za to je potreben razvoj visoko kakovostnih smernic in informacijskih sistemov, ki bodo osnovani na pristopu, usmerjenim v izobraževanje, namenske finančne spodbude za posameznike in podpora za vzpostavitev lokalnih partnerstev.

¹⁸ „Napredek na poti do lizbonskih ciljev na področju izobraževanja in usposabljanja – Poročilo, pripravljeno na podlagi pokazateljev in meril – Poročilo 2006“, str. 35–40 in Priloga „Natančna analiza napredka“, poglavje 6.2.

¹⁹ Vseživljenjsko učenje: mnenja državljanov od blizu. Ugotovitve namenske raziskave Eurobarometra, Cedefop, Luxembourg, 2004. Poročilo tudi kaže, da odrasli dajejo veliko prednost izobraževanju v neformalnih okvirih.

²⁰ Za opredelitve glej „Memorandum o vseživljenjskem učenju“ (SEC(2000) 1832, 30.10.2000) in druga dela, kot je Razvrstitev izobraževalnih dejavnosti s strani Eurostata.

2. Zagotovitev kakovosti izobraževanja odraslih

Slaba kakovost izobraževanja odraslih vodi k slabim rezultatom izobraževanja. Kakovost zadeva več vidikov: informacije in smernice, analize potreb, ustrezna vsebina izobraževanja, ki se ujema s potrebami in povpraševanjem, način posredovanja znanja, podpora pri učenju; pristopi ocenjevanja; priznavanje, potrjevanje in overitev usposobljenosti. Čeprav so vsi ti vidiki pomembni, pa je treba naslednjim nameniti še posebno pozornost²¹:

Učne metode – Učne metode in gradivo morajo upoštevati posebne potrebe in pristope učenja odraslih. Jasni morajo biti rezultati učenja. Poleg tega morajo odrasli imeti dostop do virov, ki so jim v podporo pri izobraževanju, kot so smernice, možnosti opismenjevanja, razvoj zahtevanih učnih tehnik.

Kakovost učnih kadrov – Strokovni razvoj zaposlenih v izobraževanju odraslih je bistven dejavnik kakovosti izobraževanja odraslih. Opredeljevanju vsebin in procesov za usposabljanje učnih kadrov odraslih se je posvečalo malo pozornosti. Obstaja mnogo izobraževalnih in strokovnih načinov, kako si pridobiti poklic učitelja odraslih, ki pa ni vedno priznan znotraj formalnih poklicnih struktur. V primerjavi z drugimi izobraževalnimi podsistemi je velik odstotek osebja v izobraževanju odraslih zaposlenega za polovični delovni čas (ali prostovoljcev), ki imajo malo možnosti za poklicno napredovanje in so pogosto plačani na uro. Pri priznavanju usposobljenosti osebja v okviru izobraževanja odraslih morajo sodelovati tudi socialni partnerji.

Kakovost ponudnikov – Splošno kakovost ponudnikov je treba zagotoviti z mehanizmi za sprejem ponudnikov v izobraževanje, okvirom za zagotavljanje kakovosti, notranjim in zunanjim nadzorom ter ocenjevanjem rezultatov poučevanja in učenja. Pri tem imajo vlade odločilno vlogo, da vzpostavijo ureditvene okvire, določijo kakovostne standarde, ki zlasti temeljijo na obstoječih primerih in načelih poklicnega izobraževanja in usposabljanja ter visokošolskega izobraževanja, in potrdijo spoštovanje teh standardov.

Kakovost posredovanja znanja – Izboljšanje posredovanja znanja je bistvenega pomena za povečanje sodelovanja odraslih v izobraževanju. Za zagotavljanje učinkovitega posredovanja je med drugim treba poskrbeti za primerne prostore in lokalne možnosti otroškega varstva, odprte storitve in možnosti učenja na daljavo za tiste v oddaljenih območjih, informacije in smernice, prilagojene programe in prilagodljive učne načrte.

Sporočilo 2

Za okrepitev kulture kakovosti izobraževanja odraslih morajo države članice vlagati v izboljšanje učnih metod in gradiva, ki bodo prilagojena odraslim v učnem procesu, in vzpostaviti dodatne in nadaljnje ukrepe za strokovni razvoj, ki bodo usposobili in dodatno izobrazili zaposlene v izobraževanju odraslih. Vzpostaviti morajo mehanizme za zagotavljanje kakovosti in izboljšati posredovanje znanja.

²¹ „Trendi in vprašanja izobraževanja odraslih v Evropi,“ študijo pripravilo Evropsko združenje za izobraževanje odraslih (EAEA) leta 2006. Neobjavljeno.

3. Priznavanje in potrjevanje rezultatov izobraževanja

Model vseživljenjskega učenja zajema vse vrste učenja – formalno, neformalno in priložnostno. Priznavanje in potrjevanje neformalnega in priložnostnega učenja predstavlja temelj strategije vseživljenjskega učenja. Rezultate učenja je treba priznati in ovrednotiti, ne glede na to, kje in kako se jih doseže. Tako priznavanje neformalnega in priložnostnega učenja udeležencem v učnem procesu omogoča določiti svoje izhodišče, pristopiti programu izobraževanja na določeni stopnji, na podlagi lastnih sposobnosti dosegati kreditne točke za pridobitev kvalifikacije in/ali si pridobiti popolno kvalifikacijo. Obotavljajoče se posameznike lahko motivira k izobraževanju, doda vrednost predhodnemu izobraževanju ter prihrani čas in denar, ker se že naučenega ni treba povsem ali vsaj do določene mere ponovno učiti. Prav tako pa omogoča družbi, da koristi znanje, ki ni bilo pridobljeno z javnimi stroški.

Ta pomen priznavanja in potrjevanja ni nič novega in mnoge države članice so že vzpostavile sisteme potrjevanja.²²

Svet za šolstvo je leta 2004 sprejel skupna evropska načela za identifikacijo in potrjevanje neformalnega in priložnostnega učenja²³, da bi vzpostavil zaupanje v take sisteme.

Kljub temu pa se je treba pri nadaljnjem razvoju metod in sistemov potrjevanja v državah članicah soočiti z naslednjimi izzivi:

- uveljavitev potrjevanja mora temeljiti na vključitvi ustreznih interesnih skupin, zlasti socialnih partnerjev, da se spodbudi sprejemljivost in verodostojnost;
- izboljšati je treba kakovost metod potrjevanja in institucij, ki potrjujejo;
- v smislu rezultatov učenja je treba na vseh ravneh preoblikovati cilje izobraževanja in usposabljanja. To je za potrjevanje odločilno, saj se potrjevanje težko doseže, dokler cilji temeljijo na dejavnih vložnih.

Sporočilo 3

Države članice morajo v naslednjih petih letih začeti izvajati sisteme potrjevanja in priznavanja neformalnega in priložnostnega učenja, ki temeljijo na skupnih evropskih načelih o potrjevanju in priznavanju in pri tem v celoti upoštevati obstoječe izkušnje. Razvoj potrjevanja in priznavanja je lahko povezan z razvojem nacionalnih okvirov kvalifikacij v splošnem kontekstu evropskega okvira kvalifikacij.

²² Vir: Evropski popis – Potrjevanje neformalnega in priložnostnega učenja, <http://www.ecotec.com/europeaninventory/>

²³ http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/validation2004_en.pdf. Določeni poklici, za katere so dogovorjene minimalne zahteve izobraževanja in usposabljanja, so izvzeti – glej Direktivo Evropskega parlamenta in Sveta 2005/36/ES z dne 7. septembra 2005 o priznavanju poklicnih kvalifikacij, UL L 255/22, 30.9.2005, str. 22.

4. Vlaganje v starajoče se prebivalstvo in priseljence

Treba je vlagati v starajoče se prebivalstvo in priseljence.

Aktivno staranje

Zgoraj opisan spreminjajoči se demografski položaj ne poziva samo k dvigovanju povprečne upokojitvene starosti, ampak tudi k politiki „aktivnega staranja“, ki zajema življenje pred in po upokojitvi. Zato je izziv za sisteme izobraževanja odraslih dvojni:

- Za zagotovitev daljšega poklicnega življenjskega obdobja je treba dodatno izobraziti in povečati priložnosti vseživljenjskega učenja za starejše zaposlene. Vsesplošno priznано je, da je treba vse življenje vlagati za ohranitev zaposljivosti starejših delavcev in da morajo le-to podpirati vlada, strokovni organi in drugi sektorji. Posebno pozornost je treba posvetiti tistim, ki vstopajo v svoje srednje poklicno obdobje.
- Treba je razširiti možnosti izobraževanja za upokojence (prav tako na primer povečati sodelovanje upokojencev v visokošolskem izobraževanju), saj so upokojenci fizično in duševno bolj zdravi, pričakovana življenjska doba po upokojitvi pa se povečuje. Izobraževanje mora biti del tega novega obdobja v njihovem življenju. Komisija je v svojem nedavnem sporočilu o univerzah pozvala univerze, da „omogočijo študijske programe za študente v njihovem poznejšem življenjskem obdobju“. Taka ponudba bo pomembna za ohranjanje upokojencev v stiku z družbenim okoljem. V mnogih državah se izobraževalni sistemi še niso začeli odzivati na potrebe te skupine državljanov, ki razpolaga z ogromnim potencialom, prispevajo lahko namreč k izobraževanju drugih državljanov. Poleg tega je treba čedalje večje število upokojencev v Evropi obravnavati kot potencialni vir učiteljev in vodij usposabljanja za izobraževanje odraslih.

Priseljevanje

Kot je že navedeno zgoraj, je izziv izobraževanja odraslih podpirati vključevanje priseljencev v družbo in gospodarstvo ter čim bolj izkoristiti sposobnosti in izobrazbo, pridobljene pred priselitvijo. To vključuje:

- podporo EU politikam in dejavnostim z ustreznimi programi za izboljšanje izobraževalnih politik in politik usposabljanja v državah izvora priseljencev, zlasti v državah evropskega sosedstva;
- pospeševanje vzpostavitve mehanizmov za vrednotenje zmožnosti in priznavanje formalnega, neformalnega in priložnostnega učenja prihajajočih priseljencev;
- razširitev priložnosti izobraževanja odraslih v povezavi z jezikovno, družbeno in kulturno integracijo;
- razvoj primerne in učinkovitega poučevanja in spodbujanje medkulturnega učenja.

Sporočilo 4

Države članice morajo zagotoviti zadostno vlaganje v izobraževanje in usposabljanje starejših in priseljencev, predvsem pa morajo zagotoviti takšno izobraževanje in usposabljanje, ki bo ustrezalo potrebam udeležencev v učnem procesu in bo tako učinkovito. Okrepiti morajo tudi ozaveščenost o pomembni vlogi priseljencev in starejših v družbi in gospodarstvu.

5. Pokazatelji in merila uspešnosti

Za spremljanje raznolikosti izobraževanja odraslih in za razvoj na izkušnjah temelječih politik so potrebni zanesljivi podatki. V primerjavi z obveznim izobraževanjem so podatki o izobraževanju odraslih okrnjeni, ker so ponudniki razpršeni in se med seboj zelo razlikujejo, delujejo pa izven okvira javnega sektorja. Zaradi obstoječih in prihodnjih mednarodnih raziskav se dostopnost in kakovost podatkov izboljšuje in se bo v prihodnjih letih še izboljšala. Rezultat dveh raziskav Eurostata – „Raziskava o izobraževanju odraslih“ in „Raziskava o nadaljnjem poklicnem usposabljanju v podjetjih“ – bodo sveži podatki do konca leta 2007, v glavnem o sodelovanju odraslih v vseživljenjskem učenju ter vlaganju in sodelovanju podjetij v nadaljnjem poklicnem usposabljanju. Trenutno se pripravlja raziskava OECD o usposobljenosti odraslih (PIAAC).

Potrebne pa so še nadaljnje raziskave in analize, ki bodo imele ključno vlogo pri uporabi razpoložljivih statističnih podatkov in obravnavi ključnih vprašanj, kot so vrnitev k formalnemu, neformalnemu in priložnostnemu učenju in splošna vloga priložnostnega učenja v življenju odraslih. Več pozornosti je treba posvetiti trendom in napovedim, da se lahko podpre oblikovanje politik in programov. K temu je prispevala tudi Komisija z nedavno vzpostavitev raziskovalne enote o vseživljenjskem učenju pri Skupnem raziskovalnem središču v Ispri.

Sporočilo 5

Kakovost in primerljivost podatkov o izobraževanju odraslih se mora še naprej izboljševati. Še posebej je potrebno boljše razumevanje prednosti izobraževanja odraslih in poznavanje ovir, ki posameznikom onemogočajo, da se odločajo za tovrstno izobraževanje; potrebni so boljši podatki o ponudnikih, vodjih usposabljanja in posredovanju znanja.

Evropska komisija, vključno z Eurostatom, se mora na tem področju osredotočiti na čim boljšo uporabo obstoječih raziskav in podatkov, na izboljšanje usklajevanja konceptov in opredelitev ter na boljšo pokritost, pogostost in pravočasnost podatkov. Potrebni so zanesljivi podatki, razvrščeni glede na spol.

4. Ukrepi Evropske unije

Izobraževanje odraslih ima pomembno vlogo pri soočanju z izzivi, s katerimi se srečuje Evropa, toda njegove možnosti še niso izkoriščene. Sporočilo dokazuje, da bi z osredotočenjem na kakovost, učinkovitost in pravičnosti pridobila tako družba kot gospodarstvo.

Za to so odgovorne države članice. Naloga Komisije je podpreti njihova prizadevanja za posodobitev njihovih sistemov. Komisija zato predlaga dialog z državami članicami in ustreznimi interesnimi skupinami, da se preuči:

- kako najbolje izkoristiti finančne mehanizme, razpoložljive na evropski ravni (kot so strukturni skladi in program vseživljenjskega učenja);
- kako primerno upoštevati potrebe izobraževanja odraslih v programih nacionalnih reform v okviru lizbonske strategije;
- kako najbolje vključiti interesne skupine in s tem zagotoviti, da se sporočila v tem dokumentu izvajajo kljub raznolikim okoliščinam, v različnih državah članicah;
- kako spodbuditi izmenjavo dobrih praks z dejavnostmi vzajemnega učenja v okviru programa „Izobraževanje in usposabljanje 2010“, z upoštevanjem rezultatov obstoječih programov EU;

- najboljše pristope za izboljšanje statističnega nadzora.

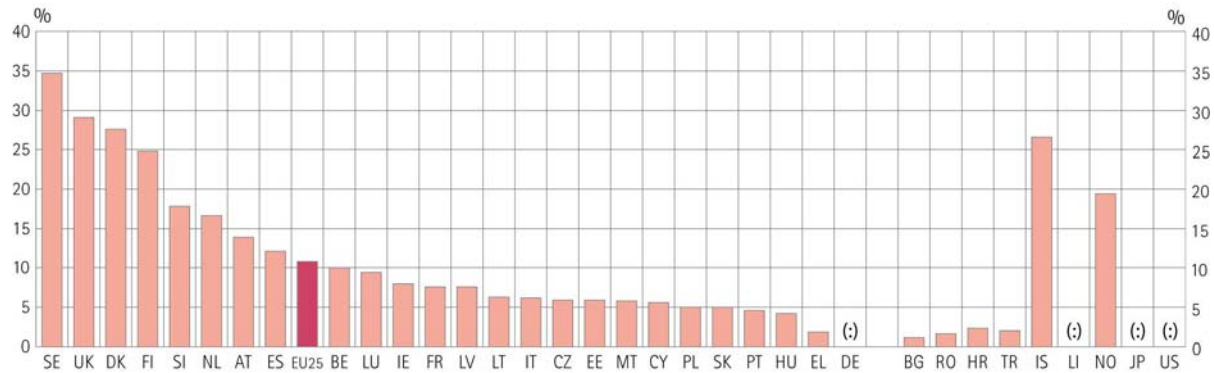
Na podlagi tega razmisleka Komisija predlaga oblikovanje akcijskega načrta za leto 2007, da se zagotovi učinkovito spremljanje sporočilom, določenim v tem dokumentu.

ANNEX

Participation in adult learning

Participation of adults in lifelong learning (2005)

(Percentage of population aged 25-64 participating in education and training in four weeks prior to the survey, ISCED 0-6)

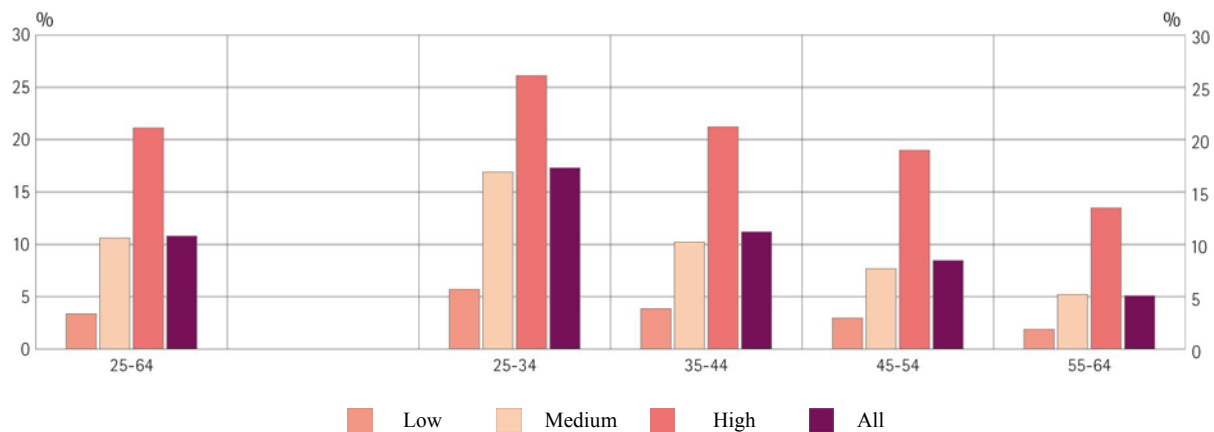
Source: Eurostat (Labour Force Survey)

Additional notes:

- DE: data for 2004.

- LU, MT and the UK: provisional data.

Participation in lifelong learning by age and educational attainment (2005)

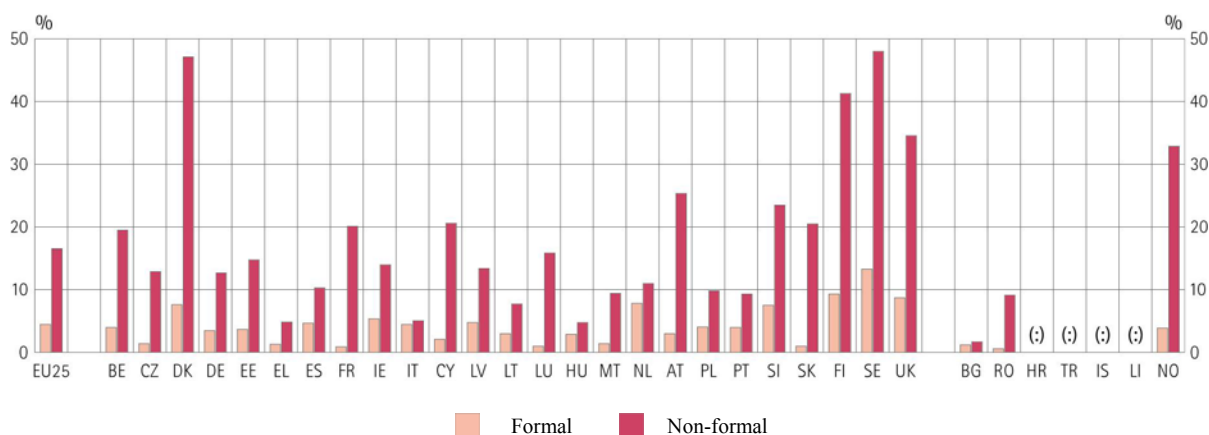
Source: Eurostat (Labour Force Survey)

Additional notes:

- DE : data for 2004.

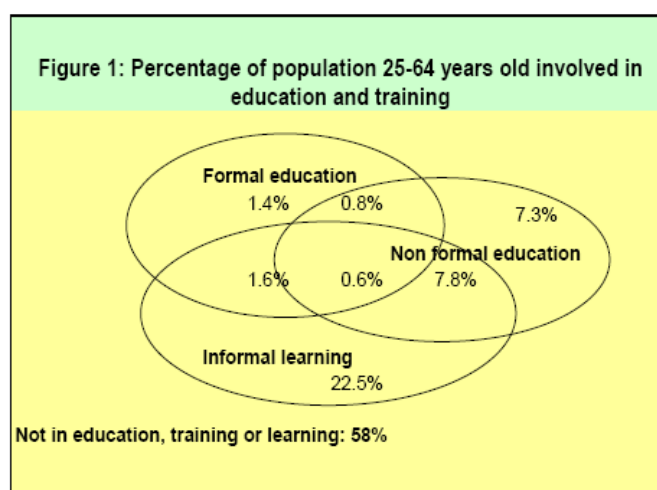
- LU, MT and the UK : provisional data.

Rate of participation (%) of 25-64 year olds in formal and non-formal education and training (2003)

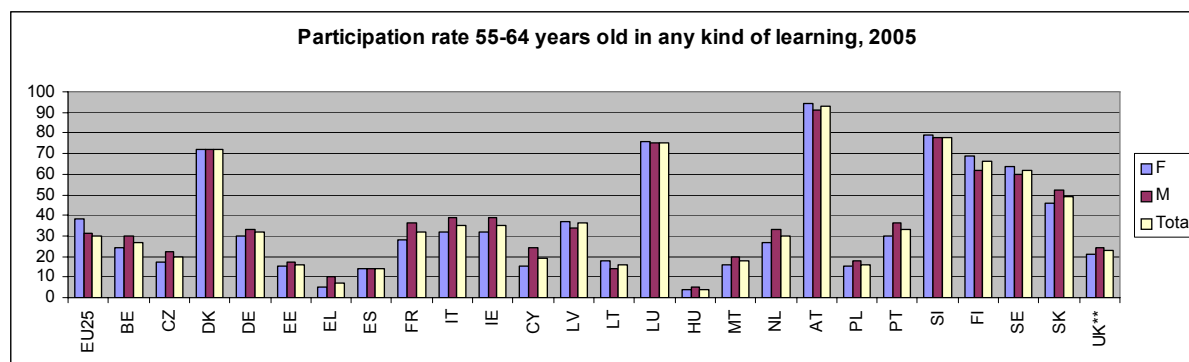
Source: Eurostat LFS, ad-hoc module on Lifelong Learning 2003. Target population: 25-64 years, reference period: 12 months..

Percentage of population 25-64 year olds involved in education and training (2003)

Source: Eurostat LFS, Ad hoc module on lifelong learning 2003
Target population: 25-64 years old

Participation rate 55-64 years old in any kind of learning (2005)

(*) Informal training is not included in UK Source: Eurostat LFS, Ad Hoc module on Lifelong Learning 2003 Target population: 25-64 years old